

प्रारूप "U"

ग्रॅच्युइटीच्या देयकाचा कायदा आणि नियम, १९७२ चा गोषवारा

1. कायद्याची व्याप्ती:

कायदा पूर्ण भारतात लागू आहे:

जर आतापर्यंत तो वृक्ष लागवड किंवा बंदरांशी संबंधित आहे, तर तो जम्मू आणि काश्मीरच्या राज्याला लागू नाही. [कलम १ (२)]

2. कायदा कोणाला लागू आहे:

कायदा (अ) प्रत्येक कारखाना, खाण, तेल क्षेत्र, वृक्ष लागवड, बंदर आणि रेल्वे कंपनी; (ब) राज्यातील दुकाने आणि आस्थापने यासंबंधी त्यावेळी लागू असलेल्या कोणत्याही कायद्याच्या अर्थान्वये प्रत्येक दुकान किंवा आस्थापना, ज्यामध्ये दहा किंवा अधिक व्यक्ती आधीच्या बारा महिन्यातील कोणत्याही दिवशी कामावर आहेत, किंवा होत्या; आणि (क) अशी इतर आस्थापना किंवा आस्थापनांचा वर्ग ज्यामध्ये केंद्र सरकारने अधिसूचनेद्वारे यासंबंधी निश्चित केल्याप्रमाणे दहा किंवा अधिक कर्मचारी आधीच्या बारा महिन्यातील कोणत्याही दिवशी कामावर आहेत, किंवा होते. [कलम १ (३)].

3. व्याख्या:

(a) 'उचित सरकार' म्हणजे (१) आस्थापनेच्या संबंधी;

(अ) केंद्र सरकारच्या मालकीची किंवा अधिपत्याखालील,

(ब) एकापेक्षा जास्त राज्यात शाखा असणारी,

(क) केंद्र सरकारच्या मालकीचा किंवा अधिपत्याखालील कारखाना

(ड) केंद्र सरकारचे प्रमुख बंदर, खाण, तेल क्षेत्र किंवा रेल्वे कंपनी. (२) इतर कोणत्याही बाबतीत राज्य सरकार. [कलम २(अ)].

(b) "पूर्ण केलेल्या सेवेची वर्षे म्हणजे" एका वर्षासाठी अविरत सेवा; [कलम २ (ब)]

(c) "अविरत सेवा" म्हणजे अखंडित सेवा आणि त्यामध्ये आजारपण, अपघात, रजा, कामावरून तात्पुरते कमी करणे, संप किंवा टाळेबंदी किंवा संबंधित कर्मचार्याची कोणतीही चूक नसताना कामाची समाप्ती, जरी अशी अविरत किंवा खंडित सेवा ह्या कायद्याच्या अंमलबजावणीच्या आधी किंवा नंतर बजावली असेल तरी.

स्पष्टीकरण १ - जो कर्मचारी एक वर्षासाठी अखंडित सेवेमध्ये नसेल त्याच्याबाबत वर्षाच्या लगेचच आधीच्या बारा महिन्यांमध्ये जर त्याला नियोक्त्याने प्रत्यक्षात कामावर ठेवले असेल तर त्याने अविरत सेवा केली आहे असे मानले जाते. ती सेवा खालील दिवसांपेक्षा कमी नसल्यास -

(१) खाणीमध्ये जमिनीखाली कामावर असल्यास १९० दिवस किंवा,

(२) तो हंगामी आस्थापनेत कामावर असल्यास त्याखेरीज इतर कोणत्याही बाबतीत २४० दिवस.

स्पष्टीकरण २ - हंगामी आस्थापनेतील कर्मचार्याने वर्षांमध्ये आस्थापनेचे काम चालू असलेल्या दिवसांपैकी पंचाहत्तर टक्क्यांपेक्षा जास्त दिवस प्रत्यक्षात काम केलेले असल्यास त्याने अविरत सेवा दिली असे मानले जाते. [२(ब) पहा].

(d) "नियंत्रण करणारे अधिकारी मंडळ" म्हणजे कलम ३ [कलम २ (ड)] अन्वये उचित सरकारने नेमलेले अधिकारी मंडळ.

(e) कर्मचार्याच्या संदर्भात कुटुंबात खालील जणांचा समावेश आहे असे मानण्यात येते-

(१) पुरुष कर्मचार्याच्या संदर्भात तो स्वतः, त्याची पत्नी, त्याची मुले, विवाहित किंवा अविवाहित, त्याच्यावर

अवलंबून असलेले पालक आणि असल्यास, आधीच निधन पावलेल्या त्याच्या मुलाची विधवा पत्नी आणि मुले,

(२) स्त्री कर्मचार्याच्या संदर्भात ती स्वतः, तिचा पती, तिची मुले, विवाहित किंवा अविवाहित, तिच्यावर अवलंबून असलेले

तिचे पालक आणि तिच्या पतीवर अवलंबून असलेले त्याचे पालक आणि असल्यास, आधीच निधन पावलेल्या तिच्या मुलाची विधवा पत्नी आणि मुले:

जर स्त्री कर्मचार्याने लेखी सूचनेद्वारे नियंत्रण करणाऱ्या अधिकारी मंडळाला तिच्या कुटुंबात तिच्या पतीचा समावेश न करण्याची तिची इच्छा व्यक्त केली तर पती आणि त्याच्यावर अवलंबून असलेले त्याचे पालक ह्या कायद्याच्या उद्दिष्टासाठी ग्राह्य मानले जाणार नाहीत, जे अशा स्त्री कर्मचार्याच्या कुटुंबामध्ये समाविष्ट केले जातात, तशी सूचना ह्या स्त्री कर्मचार्याने नंतर मागे न घेतल्यास ते ग्राह्य मानले जाणार नाहीत.

स्पष्टीकरण - जेव्हा कर्मचार्याचा वैयक्तिक कायदा त्याने मूल दत्तक घेण्याला अनुमती देतो, तेव्हा त्याने कायदेशीर मार्गाने दत्तक घेतलेल्या कोणत्याही मुलाचा त्याच्या कुटुंबात समावेश असल्याचे ग्राह्य धरण्यात येते आणि जेव्हा कर्मचार्याचे मूल दुसऱ्या व्यक्तीने दत्तक घेतले असेल आणि असे दत्तक विधान त्या व्यक्तीच्या वैयक्तिक कायद्यान्वये कायदेशीर असेल तर असे मूल कर्मचार्याच्या कुटुंबातून वगळल्याचे मानण्यात येईल. [कलम २ (ह)].

4. नामनिर्देशन:

- (1) ग्रॅच्युइटी (केंद्रीय) नियम, १९७२, च्या देयकाचा प्रारंभ झाल्यानंतर ज्या कर्मचार्याने सेवेचे एक वर्ष पूर्ण केले असेल तो एक वर्ष सेवा पूर्ण झाल्यानंतर तीस दिवसांमध्ये नामनिर्देशन करेल [कलम ६(१) नियम ८, ६ (१) सह वाचा].
- (2) नामनिर्देशन करण्याच्या वेळी जर कर्मचार्याचे कुटुंब असेल तर नामनिर्देशन त्याच्या कुटुंबातील एक किंवा अधिक सदस्यांच्या नावे केले जाईल आणि त्याच्या कुटुंबाचा सदस्य नसलेल्या व्यक्तीच्या नावे अशा कर्मचार्याने केलेले कोणतेही नामनिर्देशन रद्द होईल. [कलम ६ (३)].
- (3) नामनिर्देशन करण्याच्या वेळी जर कर्मचार्याचे कुटुंब नसेल तर नामनिर्देशन कोणत्याही व्यक्तीच्या किंवा व्यक्तींच्या नावे करता येऊ शकते, परंतु जर त्यानंतर कर्मचार्याचे कुटुंब असेल तर असे नामनिर्देशन तत्काळ अवैध ठरेल आणि कर्मचारी ९० दिवसांमध्ये त्याच्या कुटुंबातील एक किंवा अधिक सदस्यांच्या नावे नवीन नामनिर्देशन करेल. [कलम ६ (४) नियम ६ (३) सह वाचा].
- (4) नामनिर्देशन किंवा नवीन नामनिर्देशन किंवा नामनिर्देशनाच्या बदलाची सूचना यावर कर्मचारी सही करेल, जर तो अशिक्षित असेल तर त्याच्या अंगठ्याचा ठसा दोन साक्षीदारांच्या उपस्थितीत उमटवेल, जे ते नामनिर्देशन, नवीन नामनिर्देशन किंवा नामनिर्देशनातील बदलाची सूचना यातील परिणामाच्या घोषणापत्रावरही स्वाक्षरी करतील. [नियम ६ (५)].
- (5) कलम ६ च्या उप-कलम (३) आणि (४) च्या तरतुदीनुसार कर्मचारी त्याच्या नियोक्त्याला नामनिर्देशनातील बदलाच्या त्याच्या उद्देशाची लेखी सूचना दिल्यानंतर कोणत्याही वेळी नामनिर्देशन बदलू शकतो. [कलम ६ (५)].
- (6) नियोक्त्याला सूचना मिळाल्याच्या तारखेपासून नामनिर्देशन किंवा नवीन नामनिर्देशन किंवा नामनिर्देशनातील बदलाची सूचना अंमलात येईल. [कायदा ६ (६)].

5. ग्रॅच्युइटीसाठी अर्ज:

- (1) कायद्यान्वये ग्रॅच्युइटीच्या देयकासाठी पात्र असलेला कर्मचारी किंवा त्याच्या वतीने काम करण्यास अधिकृत असलेली कोणतीही व्यक्ती ग्रॅच्युइटी देयकाच्या तारखेपासून सामान्यपणे तीस दिवसांच्या आत लेखी अर्ज करेल :
कर्मचार्याचे निवृत्तीवेतन किंवा सेवानिवृत्तीची तारीख माहित असल्यास कर्मचारी निवृत्तीवेतन किंवा सेवानिवृत्तीच्या तारखेच्या तीस दिवस आधी नियोक्त्याकडे अर्ज करू शकतो. [नियम ७ (१)].
- (2) कर्मचार्याचा नामनिर्देशक जो ग्रॅच्युइटीच्या देयकासाठी पात्र आहे, तो ग्रॅच्युइटी त्याला देय झाल्याच्या तारखेपासून सामान्यपणे तीस दिवसांच्या आत नियोक्त्याकडे अर्ज करेल. [नियम ७ (२)].
- (3) कर्मचार्याचा कायदेशीर वारस जो ग्रॅच्युइटीच्या देयकासाठी पात्र आहे तो ग्रॅच्युइटी त्याला देय झाल्याच्या तारखेपासून सामान्यपणे एक वर्षाच्या आत नियोक्त्याकडे अर्ज करेल. [नियम ७ (३)].
- (4) वर नमूद केलेल्या काळाच्या समाप्तीनंतर सादर केलेला ग्रॅच्युइटीच्या देयकासाठीचा अर्जही अर्जदाराने विलंबासाठी पुरेसे कारण दर्शवल्यास ग्राह्य धरला जाईल. [नियम ७ (५)].

6. ग्रॅच्युइटीचे देयक:

(1) कर्मचाऱ्याने पाच वर्षांपेक्षा जास्त कालावधी अविरत सेवेमध्ये घालवल्यानंतर त्याच्या नोकरीच्या समाप्तीच्या वेळी कर्मचाऱ्याला खालील प्रसंगी ग्रॅज्युइटी देयक असेल -

- (a) त्याच्या निवृत्तीवेतनाच्या वेळी, किंवा
त्याच्या निवृत्तीवेतनाच्या वेळी, किंवा
(b) त्याच्या निवृत्ती किंवा राजीनाम्याच्या वेळी किंवा
(c) त्याचा मृत्यु किंवा अपघात किंवा आजारामुळे अपंगत्व :

जर कोणत्याही कर्मचाऱ्याच्या नोकरीची समाप्ती मृत्यु किंवा अपंगत्वामुळे झाली तर पाच वर्षांच्या अविरत सेवेची पूर्तता आवश्यक असणार नाही :

कर्मचाऱ्याच्या मृत्युबाबत त्याला देयक असणारी ग्रॅज्युइटी त्याच्या नामनिर्देशकाला दिली जाईल किंवा नामनिर्देशन केले नसेल तर त्याच्या वारसांना आणि जर कोणतेही असे नामनिर्देशक किंवा वारस अल्पवयीन असतील तर अशा अल्पवयीनाचा भाग, नियंत्रक अधिकारी मंडळाकडे जमा केला जाईल, जे असे अल्पवयीन सज्जन होईपर्यंत त्याच्या लाभासाठी बँक किंवा विहित केल्याप्रमाणे इतर वित्तीय संस्था यांच्यामध्ये गुंतवेल.
अपंगत्व म्हणजे असे अपंगत्व जे कर्मचाऱ्याला काम करण्यास असमर्थ बनवते जे काम अपघात किंवा आजारपूर्वी करण्यास तो समर्थ होता, ज्याच्या परिणामी असे अपंगत्व आले आहे. [कलम ४ (१)].

(2) सेवेच्या पूर्ण झालेल्या प्रत्येक वर्षासाठी किंवा सहा महिन्यांपेक्षा जास्त असलेल्या त्याच्या भागासाठी नियोक्ता संबंधित कर्मचाऱ्याने घेतलेल्या शेवटच्या वेतनाच्या दरावर आधारित पंधरा दिवसांच्या वेतनाच्या दराने कर्मचाऱ्याला ग्रॅज्युइटी देईल:

कंत्राटी कर्मचाऱ्याच्या बाबतीत त्याच्या नोकरीच्या समाप्तीच्या लगेचच आधीच्या तीन महिन्यांच्या काळासाठी त्याला मिळालेल्या एकूण वेतनाच्या सरासरीच्या आधारे दैनिक वेतन मोजले जाईल आणि या हेतुसाठी कोणत्याही अतिरिक्त कामासाठी दिलेले वेतन लक्षात घेतले जाणार नाही:

तसेच हंगामी आस्थापनेत नोकरीवर असलेल्या कर्मचाऱ्याच्या बाबतीत नियोक्ता प्रत्येक हंगामासाठी सात दिवसांच्या वेतनाच्या दराने ग्रॅज्युइटी देईल. [कलम ४ (२)].

तपासणी-मासिक दराने वेतन मिळणाऱ्या कर्मचाऱ्याच्या बाबतीत त्याला शेवटी मिळालेल्या वेतनाच्या मासिक दराला सव्वीसने भागून आणि येणाऱ्या उत्तराला पंधराने गुणून पंधरा दिवसांचे वेतन मोजले जाईल.

(3) कर्मचाऱ्याला देय असलेली ग्रॅज्युइटीची रक्कम वीस महिन्यांच्या वेतनापेक्षा जास्त असणार नाही.
[कलम ४ (३)].

7. ग्रॅज्युइटीची जप्ती:

- (1) कोणताही कायदा, हेतुपुरस्सर वगळणे किंवा कोणतीही हानी किंवा नुकसान घडवणारा निष्काळजीपणा किंवा नियोक्त्याच्या मालकीच्या मालमतेचा नाश या कारणांमुळे ज्या कर्मचाऱ्याच्या सेवेची समाप्ती झाली आहे त्याची ग्रॅज्युइटी अशा प्रकारे घडलेल्या हानी किंवा नुकसानीच्या व्याप्तीपर्यंत जप्त होईल;
- (2) कर्मचाऱ्याला देय असलेली ग्रॅज्युइटी पूर्णपणे जप्त होईल-
- (i) जर त्याची दंगेखोर किंवा उच्छृंखल वागणूक किंवा त्याने केलेले अत्याचाराचे कोणतेही कृत्य यामुळे अशा कर्मचाऱ्याच्या सेवेची समाप्त झाली असल्यास किंवा
- (ii) जर नैतिक दुष्टपणा असलेला गुन्हा घडवणाऱ्या कोणत्याही कृत्यासाठी अशा कर्मचाऱ्याच्या सेवेची समाप्ती झाली असल्यास, जर असा गुन्हा त्याने त्याच्या नोकरीच्या काळात केला असल्यास.
[कलम ४ (६)].

8. अस्थापना उघडणे, बदल किंवा बंद होण्याबाबत सूचना:

- (1) नाव, पत्ता, नियोक्ता किंवा व्यवसायाच्या स्वरूपातील कोणत्याही बदलासंबंधी नियोक्ता विभागाच्या नियंत्रक अधिकारी मंडळाला तीस दिवसांच्या आत सूचना सादर करेल. [नियम ३ (२)].
- (2) जेव्हा नियोक्त्याचा व्यवसाय बंद करण्याचा हेतु असेल तेव्हा तो विभागाच्या नियंत्रक अधिकारी मंडळाला बंद करण्याच्या अभिप्रेत दिवसाच्या कमीतकमी साठ दिवस आधी सूचना सादर करेल. [नियम ३ (३)].

9. नियंत्रक अधिकारी मंडळाला मार्गदर्शनासाठी अर्ज-जर नियोक्ता:

- (i) नामनिर्देशन स्वीकारण्यास किंवा ग्रॅज्युइटीच्या देयकासाठी अर्ज घेण्यास नकार देईल, किंवा
- (ii) ग्रॅज्युइटीची रक्कम नमूद केलेली सूचना देईल ज्यातील रक्कम अर्जदाराला देय असलेल्या रकमेपेक्षा कमी असेल किंवा ग्रॅज्युइटीच्या देयकासाठी पात्रता नाकारेल, किंवा
- (iii) ग्रॅज्युइटीच्या देयकासाठी अर्ज प्राप्त झाल्यानंतर पंधरा दिवसांच्या आत सूचना देण्यास अपयशी ठरला; तर हक्क सांगणारा कर्मचारी, नामनिर्देशक किंवा कायदेशीर वारस अर्जासाठी कारणाच्या घटना घडल्यानंतर नव्वद दिवसांच्या आत कलम ७ च्या उप-कलम (४) अन्वये नियंत्रक अधिकारी मंडळाकडे विरुद्ध पक्षाच्या संख्येइतक्याच अतिरिक्त प्रतिसह मार्गदर्शनासाठी अर्ज करू शकतो:

नव्वद दिवसांच्या काळाच्या समाप्तीनंतर अर्जदाराने दर्शवलेल्या पुरेशा कारणांच्या आधारे केलेला कोणताही अर्ज नियंत्रक अधिकारी मंडळ स्वीकारू शकेल. [नियम १०].

10. विनंती:

नियंत्रक अधिकारी मंडळाच्या आदेशामुळे अन्याय झालेली कोणतीही व्यक्ती आदेश प्राप्त झाल्याच्या तारखेपासून साठ दिवसांच्या आत विभागाच्या प्रादेशिक कामगार आयुक्तांकडे (केंद्रीय) विनंती करण्यास प्राधान्य देऊ शकेल, जे केंद्र सरकारद्वारे अपिलिय प्राधिकारी म्हणून नियुक्त करण्यात आले आहेत:

जर पुरेशा कारणामुळे नमूद केलेल्या साठ दिवसांच्या काळात विनंती करणाऱ्याच्या विनंतीला प्राधान्य देण्यास प्रतिबंध घातला गेला आहे असे अपिलिय प्राधिकाऱ्याला पटल्यास ते नमूद केलेला काळ साठ अधिक दिवसांच्या काळाने वाढवते. [कलम ७ (७)].

11. केंद्रीय प्रांतात कायदा किंवा नियमांच्या अंमलबजावणीसाठी यंत्रणा:

सर्व सहाय्यक कामगार आयुक्त (केंद्रीय) नियंत्रक अधिकारी मंडळ म्हणून आणि सर्व प्रादेशिक कामगार आयुक्त (केंद्रीय) अपिलिय प्राधिकारी म्हणून नियुक्त करण्यात आले आहेत.

12. नियंत्रक अधिकारी मंडळाचे अधिकार:

कर्मचाऱ्याला देय असलेल्या ग्रॅज्युइटीच्या रकमेबाबत किंवा कोणत्याही दाव्याच्या ग्राह्यतेबाबत किंवा ग्रॅज्युइटीच्या देयकासाठी कर्मचाऱ्यासंबंधी किंवा ग्रॅज्युइटी प्राप्त करण्याचा अधिकार असलेल्या व्यक्तीसंबंधी तपास करण्याच्या उद्देशाने नियंत्रक अधिकारी मंडळाला सिविल प्रक्रिया कोड १९०८ अन्वये न्यायालयात निहित केल्याप्रमाणे खालील बाबींसंबंधी तसेच अधिकार असतील, ते असे:

- (a) कोणत्याही व्यक्तीला उपस्थित रहाण्यास भाग पाडणे किंवा शपथेच्या वेळी त्याची तपासणी करणे;
- (b) दस्तावेजांचा शोध आणि सादरीकरण आवश्यक असणे;
- (c) प्रतिज्ञापत्रावर पुरावा मिळवणे; आणि
- (d) साक्षीदारांच्या तपासणीसाठी अधिकारपत्र देणे. [कलम ७ (५)].

13. ग्रॅज्युइटीची पुनर्प्राप्ती:

जर देय असलेली ग्रॅज्युइटीची रक्कम नियोक्त्याने विहित काळामध्ये त्यावर हक्क असणाऱ्या व्यक्तीला दिली नाही तर अन्याय झालेल्या व्यक्तीने याबाबत नियंत्रक अधिकारी मंडळाकडे अर्ज केल्यास मंडळ त्या रकमेसाठी जिल्हाधिकाऱ्याला प्रमाणपत्र देईल जे वर्षाला नऊ टक्के दराने त्यावरील चक्रवाढ व्याजासह ती रक्कम विहित काळाच्या समाप्तीच्या तारखेपासून, जमीन महसूलाची थकबाकी म्हणून पुनर्प्राप्त करेल आणि त्यावर हक्क असणाऱ्या व्यक्तीला ती देईल. [कलम ८जे].

14. ग्रॅज्युइटीचे संरक्षण:

ग्रॅज्युइटी कायदा आणि त्याअन्वये केलेल्या नियमांच्या देयकान्वये देय असलेली ग्रॅज्युइटी कोणत्याही

नागरी, महसूली किंवा गुन्हेगारी न्यायालयाचा कोणताही हुकूम किंवा आदेशाच्या अंमलबजावणीमध्ये जोडण्यासाठी कायद्याने बांधील असणार नाही. [कलम १३].

15.गुन्ह्यांसाठी दंड:

- (1) एखादी व्यक्ती तिने स्वतः करावयाचे किंवा कोणत्याही दुसऱ्या व्यक्तीने करावयाचे असे कोणतेही देयक टाळण्याच्या उद्देशाने कोणतेही खोटे विधान किंवा खोटे निवेदन हेतुपुरस्सर करत असेल किंवा करण्यास भाग पाडत असेल तर ती व्यक्ती सहा महिन्यांपर्यंत वाढू शकणाऱ्या काळासाठी तुरुंगवास किंवा एक हजार रुपयांपर्यंत वाढू शकणारा दंड किंवा दोन्ही अशा शिक्षेला पात्र असेल. [कलम ९ (१)].
 - (2) उल्लंघन करणारा किंवा कायद्याच्या किंवा कोणत्याही नियमाच्या किंवा त्याअन्वये केलेल्या आदेशाच्या कोणत्याही तरतुदींचे पालन करण्यात हलगर्जीपणा करणारा नियोक्ता एक वर्षांपर्यंत वाढू शकणाऱ्या काळासाठी तुरुंगवास किंवा एक हजार रुपयांपर्यंत वाढू शकणारा दंड किंवा दोन्ही अशा शिक्षेला पात्र असेल.
- ग्रॅच्युइटी देयकाच्या कायद्यान्वये देय असलेली कोणतीही ग्रॅच्युइटी न दिल्यासंबंधी जर गुन्हा असेल तर न्यायालयाने कारणांची लेखी नोंद करण्यासाठी गुन्ह्याची चाचणी घेतल्यास न्यायालय कमी काळासाठी तुरुंगवास किंवा दंड लादणे याद्वारे न्याय पूर्ण होईल या मताचे असते, नाहीतर नियोक्ता तीन महिन्यांपर्यंतच्या काळासाठी तुरुंगवासाठी पात्र ठरेल. [कलम ९ (२)].

16. सूचना दर्शवणे:

नियोक्ता ठळक अक्षरात इंग्रजी आणि बहुसंख्य कर्मचाऱ्यांना समजणाऱ्या भाषेत आस्थापनेच्या मुख्य प्रवेशापाशी किंवा जवळ ठळकपणे सूचना दर्शवेल ज्यामध्ये ग्रॅच्युइटी देयकाचा कायदा किंवा त्याअन्वये केलेल्या नियमांच्या आधारे नियोक्त्याच्या वतीने सूचना प्राप्त करण्यासाठी अधिकाऱ्याच्या नावासह नियोक्त्याने अधिकृत केलेला हुद्दा नमूद केला जाईल. [नियम ४जे].

17. नियम आणि कायद्यांचा गोषवारा दर्शवणे:

नियोक्ता ठळक अक्षरात इंग्रजी आणि बहुसंख्य कर्मचाऱ्यांना समजणाऱ्या भाषेत आस्थापनेच्या मुख्य प्रवेशापाशी किंवा जवळ ठळकपणे दिसणाऱ्या ठिकाणी ग्रॅच्युइटी देयकाचा कायदा आणि त्याअन्वये केलेल्या नियमांचा गोषवारा दर्शवेल. [नियम २०].

अधिकृत व्यक्तीचे नाव हुद्दा.